

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 3.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.152>

УДК 657:004.9:174

T. С. Гайдучок,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту, Поліський національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0190-3872>

В. О. Ларцева,

*здобувачка вищої освіти спеціальності “Облік і оподаткування”,
Поліський національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5778-2259>

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

T. Haiduchok,

*PhD in Economics, Associate Professor,
Polissia National University*

V. Lartseva,

*Applicant for higher education specialty “Accounting and taxation”,
Polissia National University*

PROFESSIONAL ETHICS OF ACCOUNTANTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEMS

У статті досліджено трансформацію професійної етики бухгалтера в умовах цифрової трансформації обліково-аналітичних систем підприємств. Розглянуто фундаментальні принципи професійної етики бухгалтерів, зокрема чесність, об'єктивність, професійну компетентність, конфіденційність і професійну поведінку, а також їх значення для забезпечення достовірності облікової інформації. Проаналізовано вплив сучасних цифрових технологій, автоматизованих систем обліку, хмарних сервісів, великих даних і штучного інтелекту на професійну діяльність бухгалтерів. Визначено основні етичні виклики цифровізації, пов'язані із захистом інформації, відповідальністю за результати автоматизованої обробки даних та прозорістю алгоритмів. Обґрунтовано необхідність удосконалення етичних стандартів бухгалтерської професії та розвитку цифрових компетентностей фахівців для забезпечення надійності, прозорості й довіри до облікової інформації в умовах сучасної цифрової економіки.

The article examines the transformation of professional ethics for accountants in the context of the digital transformation of accounting and analytical systems in enterprises. It reveals the role of ethical principles in ensuring the reliability of accounting information and building trust in financial reporting results in the context of the digitalization of economic processes. It examines the fundamental principles of professional ethics for accountants, in particular honesty, objectivity, professional competence, confidentiality, and professional conduct, as well as their importance for ensuring the transparency and reliability of information support for enterprise management.

The influence of modern digital technologies, automated accounting systems, electronic document management, cloud services, big data technologies, and artificial intelligence on the transformation of the content of professional activities of accountants is analyzed. It is argued that in the context of

digitalization, accountants are increasingly performing analytical and advisory functions, providing information support for management decisions.

The main ethical challenges of digitalization have been identified, related to ensuring the confidentiality and information security of account data, responsibility for the results of automated information processing, the risks of digital data manipulation, and the need to control the transparency of algorithms and the use of artificial intelligence in accounting systems.

The necessity of improving ethical standards in the accounting profession, developing the digital competencies of specialists, strengthening internal control systems, and forming a culture of responsible use of digital technologies is substantiated. It has been proven that the combination of modern information technologies with adherence to high standards of professional ethics is an important condition for ensuring reliability, transparency, and trust in accounting information in the context of the modern digital economy, and also contributes to improving the efficiency of enterprise management, creating a high-quality information environment, and strengthening public trust in the accounting profession.

Ключові слова: професійна етика бухгалтера, цифровізація, обліково-аналітичні системи, цифрова трансформація, інформаційні технології, бухгалтерський облік, професійна відповідальність

Keywords: professional ethics of accountants, digitalization, accounting and analytical systems, digital transformation, information technologies, accounting, professional responsibility

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку економіки цифрові технології активно впроваджуються у всі сфери господарської діяльності, що зумовлює суттєві трансформаційні зміни у системі бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення управління

підприємством. Застосування автоматизованих інформаційних систем, електронного документообігу, хмарних сервісів, технологій великих даних і штучного інтелекту сприяє підвищенню ефективності облікових процесів, забезпечує оперативність обробки інформації та покращує якість управлінських рішень.

Запровадження цифрових обліково-аналітичних систем розширює інструментарій підвищення ефективності діяльності підприємств, проте водночас супроводжується появою нових викликів, пов'язаних із забезпеченням достовірності облікової інформації, захистом конфіденційних даних та відповідальністю за результати автоматизованої обробки інформації. У таких умовах особливого значення набуває дотримання професійної етики бухгалтерів, яка виступає важливим чинником формування довіри до облікової інформації, забезпечення прозорості діяльності підприємств та підвищення ефективності управлінських рішень.

Отже, дослідження ролі та трансформації професійної етики бухгалтера в умовах цифровізації обліково-аналітичних систем є актуальним науковим і практичним завданням, що потребує подальшого теоретичного осмислення та розроблення відповідних підходів до її забезпечення в сучасному цифровому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників значна увага приділяється трансформації професії бухгалтера, розвитку його професійних компетентностей та етичних стандартів у контексті цифровізації економіки.

Зокрема, колектив науковців під керівництвом А. О. Фатенок-Ткачук доводить, що попри активну автоматизацію облікових процесів попит на фахівців спеціальності «Облік і оподаткування» залишається стабільно високим. Водночас суттєво змінюються вимоги до їх професійних компетентностей. Сучасний бухгалтер дедалі частіше виконує суміжні функції, зокрема у сфері кадрового діловодства, військового обліку та грантового супроводу. У цих умовах особливого значення набувають soft

skills, серед яких важливими є стресостійкість, комунікаційні навички та здатність ефективно працювати в умовах невизначеності та кризових ситуацій [1].

У дослідженнях О. В. Фоміної, О. М. Ромашко та С. М. Семенової [2] професійна етика бухгалтерів розглядається як важливий структурний елемент професійної діяльності облікових працівників. Автори підкреслюють, що порушення етичних норм може призводити до втрати довіри до бухгалтерської професії, спотворення облікової інформації та зниження рівня професійної відповідальності.

Водночас Т. Гайдучок та Н. Цегельник [3] обґрунтовують, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку зумовлює зміни як у технологіях обробки даних, так і у змісті етичних принципів професійної діяльності. У сучасних умовах ці принципи орієнтовані на забезпечення прозорості, достовірності та належного захисту інформації. До ключових викликів для бухгалтерів автори відносять питання інформаційної безпеки, запобігання маніпуляціям із обліковими даними та забезпечення конфіденційності інформації.

У працях О. П. Кузьменко, К. Л. Багрій та Л. В. Мельянкової [4] також підкреслюється необхідність адаптації бухгалтерського обліку до умов цифрової економіки шляхом використання сучасних технологій, зокрема блокчейну, штучного інтелекту та автоматизованих систем обробки даних. Водночас упровадження таких технологій актуалізує проблему кібербезпеки та потребує формування нових професійних компетентностей бухгалтерів.

Своєю чергою І. Й. Плікус та Т. А. Жукова [5] досліджують вплив цифрових технологій на формування професійних компетентностей бухгалтера та обґрунтовують сучасну модель професії, яка поєднує традиційні знання з бухгалтерського обліку з цифровими навичками, аналітичним мисленням і здатністю до управління ризиками.

Вагомий внесок у дослідження майбутнього бухгалтерської професії зробили й зарубіжні науковці. Так, R. Busulwa та N. Evans [6] наголошують,

що цифрова трансформація суттєво змінює функції бухгалтерів, зміщуючи акцент їх професійної діяльності від виконання рутинних операцій до аналітичної та консультативної роботи, що потребує розвитку нових цифрових і стратегічних компетентностей.

Аналогічні висновки містяться й у дослідженні О. Yigitbasioglu [7], який підкреслює, що в умовах цифрової економіки бухгалтер дедалі частіше виконує роль бізнес-радика, забезпечуючи аналітичну підтримку управлінських рішень і стратегічного планування.

Крім того, міжнародні професійні організації також наголошують на необхідності розвитку цифрових компетентностей бухгалтерів. Зокрема, за результатами досліджень IFAC та ACCA, сучасні фахівці повинні володіти навичками роботи з великими даними, хмарними технологіями та інструментами аналітики даних, що стають ключовими компетентностями сучасної бухгалтерської професії [8].

Таким чином, проведений аналіз наукових досліджень свідчить, що цифровізація економіки суттєво трансформує зміст професійної діяльності бухгалтера, підвищує вимоги до рівня його професійних компетентностей, етичної відповідальності та цифрової грамотності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З огляду на зазначене, метою статті є дослідження ролі та трансформації професійної етики бухгалтера в умовах цифрової трансформації обліково-аналітичних систем, а також визначення основних етичних викликів і напрямів розвитку професійної етики з урахуванням використання сучасних інформаційних технологій у бухгалтерському обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна етика бухгалтера розглядається як невід'ємна складова інституційної системи регулювання облікової діяльності, що сприяє забезпеченню достовірності фінансової інформації та формуванню суспільної довіри до результатів фінансового звітування. Вона формує комплекс моральних принципів і

нормативних вимог, які визначають стандарти професійної поведінки бухгалтера та рівень його відповідальності перед зацікавленими сторонами.

В оновленому Кодексі етики професійних бухгалтерів наголошується, що професійні бухгалтери мають постійно керуватися суспільними інтересами у своїй діяльності та проявляти чесність і принциповість навіть у ситуаціях, коли на них чиниться тиск діяти всупереч етичним нормам [9].

Кодекс етики професійних бухгалтерів визначає систему фундаментальних принципів, які формують основу професійної поведінки фахівців у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, сприяють забезпеченню довіри до професії та підвищують її суспільну значущість. До таких принципів належать етичні орієнтири, що регулюють професійну діяльність бухгалтерів та визначають стандарти їх відповідальної поведінки у професійному середовищі (табл. 1).

Зазначені принципи формують основу професійної відповідальності бухгалтера та визначають його поведінку у процесі виконання професійних обов'язків. Дотримання цих засад сприяє підвищенню якості облікової інформації, забезпечує довіру стейкхолдерів фінансової звітності та підтримує суспільну значущість бухгалтерської професії.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що професійна етика бухгалтерів має як нормативний, так і соціальний вимір, оскільки її дотримання підвищує довіру до облікової інформації та сприяє прозорості економічних процесів. Водночас розвиток інформаційних технологій і цифровізація бізнес-процесів змінюють характер діяльності бухгалтерів, що потребує адаптації традиційних етичних принципів до нових умов функціонування облікових систем.

Таблиця 1. Фундаментальні принципи професійної етики бухгалтерів

Принцип	Змістове наповнення	Практичне значення для професійної діяльності бухгалтера
Чесність	передбачає правдивість, відкритість та добросовісність у професійних і ділових відносинах. Бухгалтер повинен діяти відповідно до моральних і професійних норм, не допускаючи введення в оману користувачів облікової інформації	забезпечує довіру до фінансової звітності, формує репутацію професії та сприяє прозорості облікових процесів
Об'єктивність	вимагає неупередженості та незалежності професійних суджень. Бухгалтер не повинен допускати впливу конфлікту інтересів, тиску з боку керівництва чи інших факторів, які можуть вплинути на достовірність професійних рішень	гарантує достовірність облікової інформації та обґрунтованість професійних висновків
Професійна компетентність та належна ретельність	передбачає підтримання належного рівня професійних знань, навичок і кваліфікації, а також сумлінне та уважне виконання професійних обов'язків відповідно до чинних стандартів і законодавства	забезпечує якість бухгалтерського обліку, правильність розрахунків і відповідність професійної діяльності сучасним вимогам
Конфіденційність	вимагає збереження в таємниці інформації, отриманої під час виконання професійних обов'язків, та недопущення її використання у власних інтересах або розголошення без належних правових підстав	захищає комерційну та службову інформацію підприємства і підтримує довіру між бухгалтером та користувачами облікових даних
Професійна поведінка	передбачає дотримання законодавства, професійних стандартів та етичних норм, а також уникнення будь-яких дій, що можуть дискредитувати професію бухгалтера	сприяє підтриманню високого рівня професійної репутації бухгалтерської професії та підвищує довіру суспільства до неї

Джерело: складено на основі [9]

Сучасна економіка характеризується активною цифровізацією управлінських і облікових процесів, унаслідок чого бухгалтерський облік дедалі більше інтегрується з цифровими технологіями, трансформуючи підходи до обробки, зберігання та аналізу інформації. Основні напрями цифрової трансформації обліково-аналітичних систем наведено на рис. 1.

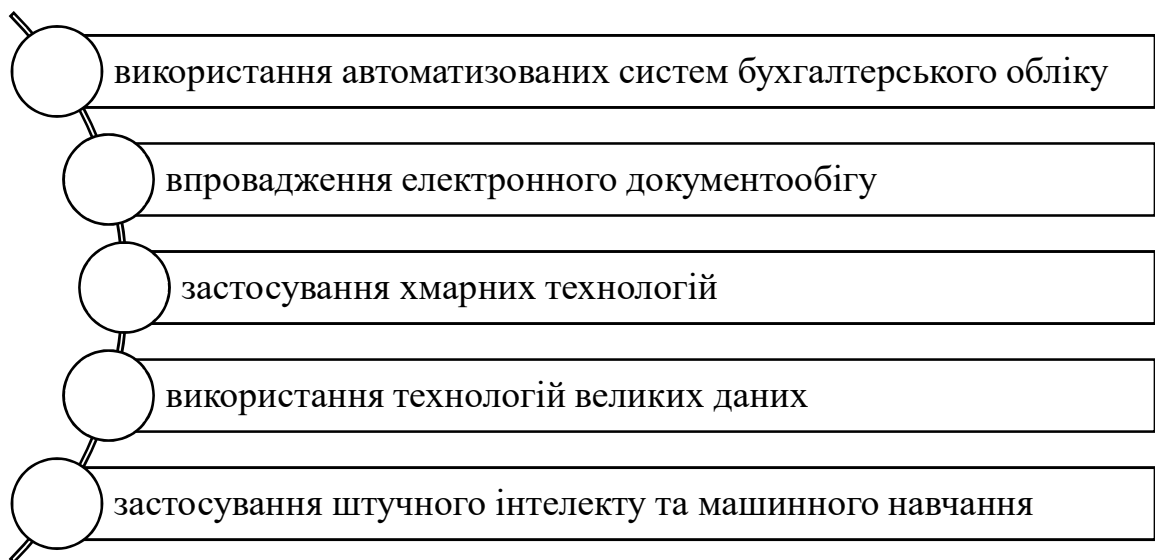

Рис. 1. Структурні напрями цифровізації обліково-аналітичних систем підприємств

Джерело: розроблено авторами на основі [10]

Застосування цих технологій сприяє автоматизації значної частини облікових операцій, підвищує швидкість обробки інформації та зменшує ризик помилок у процесі формування фінансової звітності. Водночас цифровізація облікових процесів змінює роль бухгалтера у системі управління підприємством.

Якщо раніше діяльність бухгалтера здебільшого була пов'язана з виконанням рутинних операцій щодо обліку господарських операцій, то в умовах цифрової економіки бухгалтер дедалі більше виступає як аналітик та консультант, який забезпечує інформаційну підтримку управлінських рішень.

Проте використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку також пов'язане з певними ризиками, зокрема ризиками втрати конфіденційної інформації, помилок у програмному забезпеченні або некоректного використання алгоритмів автоматизованої обробки даних. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання дотримання професійної етики бухгалтерів у процесі використання цифрових технологій.

Цифрова трансформація обліково-аналітичних систем формує нове середовище професійної діяльності бухгалтерів, у якому виникають нові етичні виклики. Насамперед це пов'язано зі зміною характеру обробки

облікової інформації та зростанням ролі інформаційних технологій у формуванні облікових даних.

Одним із ключових етичних викликів є забезпечення конфіденційності облікової інформації. Використання електронних систем зберігання та передачі даних підвищує ризик несанкціонованого доступу до інформації, що може призвести до витоку конфіденційних даних або їх неправомірного використання. У зв'язку з цим на бухгалтера покладається обов'язок дотримання принципу конфіденційності та забезпечення належного рівня інформаційної безпеки під час обробки та зберігання облікових даних.

У контексті бухгалтерського обліку інформаційна безпека, як зазначає С. А. Гаркуша, ґрунтується на дотриманні трьох ключових характеристик інформації: конфіденційності, цілісності та доступності. Конфіденційність передбачає обмеження доступу до облікових даних виключно для уповноважених осіб; цілісність забезпечує збереження недоторканності та точності інформації; доступність гарантує можливість своєчасного отримання й використання даних у разі потреби [11].

Важливим аспектом є відповідальність за результати автоматизованої обробки даних. Незважаючи на високий рівень автоматизації облікових процесів, відповідальність за достовірність облікової інформації залишається за бухгалтером, який повинен контролювати коректність роботи програмного забезпечення та оцінювати результати обробки даних.

Окремої уваги потребує етичне використання штучного інтелекту, оскільки застосування алгоритмів машинного навчання може супроводжуватися ризиками непрозорості або упередженості обробки інформації. У таких умовах бухгалтер має забезпечувати прозорість використання цифрових технологій і здійснювати контроль за їх застосуванням.

Отже, цифровізація бухгалтерського обліку потребує поєднання високого рівня професійної компетентності з дотриманням етичних стандартів, що гарантує надійність і прозорість облікової інформації та

трансформує роль бухгалтера у фахівця з аналітики даних і консультанта з управління інформаційними потоками підприємства.

У контексті цифрової трансформації бухгалтерського обліку особливої актуальності набуває проблема ідентифікації та систематизації етичних ризиків, що виникають під час використання сучасних інформаційних технологій. Поширення цифрових інструментів у сфері обліку істотно змінює традиційні підходи до формування, обробки та збереження облікової інформації, що зумовлює необхідність переосмислення ролі етичних принципів у професійній діяльності бухгалтера.

З одного боку, цифровізація облікових процесів забезпечує підвищення ефективності обробки облікових даних, автоматизацію рутинних операцій та прискорення підготовки інформації для прийняття управлінських рішень. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє підвищити точність облікових процедур, оптимізувати документообіг та забезпечити оперативний доступ до облікової інформації.

Водночас активне застосування автоматизованих систем обліку, хмарних технологій та алгоритмів штучного інтелекту створює нові виклики щодо дотримання принципів професійної етики бухгалтерів. Йдеться, зокрема, про ризики порушення конфіденційності даних, можливість маніпулювання інформацією в цифрових системах, а також питання відповідальності за результати автоматизованої обробки облікової інформації.

Таким чином, широке впровадження цифрових технологій у бухгалтерський облік, з одного боку, сприяє підвищенню прозорості та швидкості обробки даних, а з іншого – потребує поглибленого дослідження їх впливу на ефективність діяльності підприємств, формування облікової політики та забезпечення дотримання етичних стандартів у професійній обліковій практиці [12].

У цьому контексті важливим є системне дослідження основних етичних ризиків цифровізації бухгалтерського обліку та визначення шляхів їх

мінімізації. Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє виокремити ключові етичні ризики, що виникають у процесі цифрової трансформації обліково-аналітичних систем (табл. 2).

Таблиця 2. Етичні ризики цифровізації бухгалтерського обліку та напрями їх мінімізації

№	Етичний ризик	Сутність ризику	Можливі наслідки для підприємства	Напрями мінімізації
1	Порушення конфіденційності даних	використання цифрових систем зберігання та обробки облікової інформації підвищує ризик несанкціонованого доступу до облікових даних	витік комерційної інформації, фінансові втрати, зниження довіри до підприємства	впровадження систем інформаційної безпеки, контроль доступу до даних, шифрування інформації
2	Надмірна залежність від автоматизованих систем	бухгалтер може покладатися виключно на результати роботи програмного забезпечення без критичного аналізу	викривлення облікової інформації, помилки у звітності	професійний контроль результатів обробки даних, регулярне тестування програмного забезпечення
3	Маніпулювання електронними даними	цифрові системи можуть використовуватися для навмисної зміни або фальсифікації облікової інформації	спотворення фінансової звітності, фінансові зловживання	посилення внутрішнього контролю, аудит інформаційних систем
4	Недостатній рівень цифрової компетентності бухгалтера	брак знань щодо використання сучасних цифрових технологій може призвести до неправильного застосування облікових систем	помилки в обліку, зниження ефективності управління	підвищення кваліфікації, розвиток цифрових компетентностей бухгалтерів
5	Непрозорість алгоритмів штучного інтелекту	використання алгоритмів автоматичного аналізу даних може бути недостатньо зрозумілим для користувачів	складність перевірки правильності розрахунків, ризик некоректних управлінських рішень	забезпечення прозорості алгоритмів, контроль використання AI, участь бухгалтера у перевірці результатів

Продовження таблиці 2.

№	Етичний ризик	Сутність ризику	Можливі наслідки для підприємства	Напрями мінімізації
6	Ризик втрати або пошкодження цифрових даних	технічні збої або кібератаки можуть призвести до втрати облікової інформації	порушення облікового процесу, необхідність відновлення даних	резервне копіювання інформації, використання надійних серверів, хмарних технологій
7	Порушення принципу професійної відповідальності	перекладання відповідальності за результати обробки даних на програмне забезпечення	зниження якості фінансової інформації, втрати довіри до професії бухгалтера	дотримання принципів професійної етики, професійний скептицизм та контроль з боку бухгалтера
8	Ризик кіберзлочинності та шахрайства	цифрові платформи та електронні платіжні системи можуть бути об'єктом кібератак або фінансових махінацій	фінансові втрати, блокування діяльності підприємства, репутаційні ризики	використання кіберзахисту, регулярний моніторинг інформаційних систем, аудит кібербезпеки
9	Етичні ризики використання великих масивів даних (Big Data)	обробка великих обсягів даних може супроводжуватися використанням інформації без належної перевірки або дозволу	порушення прав суб'єктів даних, помилкові управлінські рішення	дотримання принципів етичного використання даних, впровадження політик управління даними
10	Зниження ролі професійного судження бухгалтера	широке застосування цифрових технологій може зменшувати значення професійного аналізу та етичних оцінок	формальний підхід до обліку, зниження якості аналітичної інформації	поєднання цифрових технологій з професійним судженням бухгалтера, розвиток soft skills та етичної культури

Джерело: сформовано авторами на основі узагальнення наукових досліджень

Отже, цифровізація бухгалтерського обліку, поряд із розширенням можливостей підвищення ефективності обліково-аналітичних процесів, одночасно зумовлює формування комплексу етичних ризиків, що потребують системного управління. У цьому контексті особливого значення набувають формування культури відповідального використання цифрових

технологій, удосконалення системи внутрішнього контролю та підвищення рівня цифрової компетентності бухгалтерів.

Урахування зазначених аспектів дозволить забезпечити гармонійне поєднання сучасних інформаційних технологій із фундаментальними принципами професійної етики, що є необхідною умовою підвищення довіри до облікової інформації та забезпечення прозорості діяльності підприємств.

Важливим аспектом адаптації бухгалтерської професії до умов цифрової економіки є дотримання фундаментальних етичних принципів, які визначають професійну поведінку бухгалтерів у процесі використання сучасних інформаційних технологій. Основні етичні принципи діяльності бухгалтера в умовах цифровізації наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Етичні принципи діяльності бухгалтера в умовах цифровізації

№	Етичний принцип	Зміст принципу	Прояв у цифровому середовищі	Практичне значення
1	Чесність	передбачає правдивість і відкритість у професійній діяльності бухгалтера	забезпечення достовірності електронних облікових даних, уникнення маніпулювання цифровою інформацією	формування довіри до облікової інформації та звітності
2	Об'єктивність	вимагає неупередженості у прийнятті професійних рішень та уникнення конфлікту інтересів	незалежна оцінка результатів автоматизованої обробки даних, критичний аналіз алгоритмів облікових систем	підвищення достовірності управлінських рішень
3	Професійна компетентність	передбачає постійне підвищення рівня професійних знань і навичок	опанування сучасних інформаційних технологій, цифрових платформ та аналітичних інструментів	підвищення ефективності обліково-аналітичних процесів

Продовження таблиці 3.

№	Етичний принцип	Зміст принципу	Прояв у цифровому середовищі	Практичне значення
4	Конфіденційність	забезпечує захист службової та комерційної інформації	захист електронних баз даних, використання систем інформаційної безпеки	запобігання витоку облікової інформації
5	Професійна відповідальність	передбачає відповідальність бухгалтера за результати своєї діяльності	контроль правильності функціонування автоматизованих систем обліку	забезпечення достовірності фінансової звітності
6	Прозорість	забезпечує відкритість облікових процедур та зрозумілість інформації для користувачів	використання прозорих алгоритмів обробки даних та систем електронної звітності	підвищення довіри до облікової інформації
7	Цифрова етична відповідальність	передбачає відповідальне використання цифрових технологій у професійній діяльності	контроль використання штучного інтелекту та цифрових інструментів у бухгалтерському обліку	формування етичної культури цифрового середовища

Джерело: сформовано авторами на основі узагальнення Кодексу етики професійних бухгалтерів [9] та сучасних досліджень цифровізації обліку

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки професійна діяльність бухгалтерів зазнає суттєвих змін, що зумовлено активним впровадженням інформаційних технологій, автоматизованих систем обробки даних, хмарних сервісів та інструментів штучного інтелекту у сферу бухгалтерського обліку. За таких умов професійна етика бухгалтерів повинна адаптуватися до нових технологічних реалій та викликів цифрового середовища. Це актуалізує потребу модернізації традиційних етичних стандартів професії та формування нових підходів до професійної відповідальності, забезпечення інформаційної безпеки й етичного використання цифрових технологій у процесі формування та опрацювання облікової інформації.

З огляду на це особливої ваги набуває поєднання фундаментальних принципів професійної етики – чесності, об'єктивності, професійної компетентності, конфіденційності та професійної поведінки – із сучасними цифровими компетентностями. Умови цифрової економіки зумовлюють розширення ролі бухгалтера: він виступає як виконавцем облікових процедур, так і аналітиком, який інтерпретує значні масиви даних, контролює функціонування інформаційних систем та забезпечує достовірність фінансової інформації. Тому питання етичної відповідальності набуває нового змісту, адже бухгалтер повинен гарантувати як коректність облікових даних, так і прозорість та безпечність їх обробки у цифровому середовищі.

У цьому контексті серед основних напрямів розвитку професійної етики бухгалтера в умовах цифровізації доцільно виділити такі:

1) удосконалення етичних стандартів бухгалтерської професії з урахуванням використання цифрових технологій, автоматизованих облікових систем та інструментів штучного інтелекту;

2) розвиток цифрових компетентностей бухгалтерів, що передбачає здатність ефективно працювати з інформаційними системами, аналітичними платформами та сучасними програмними продуктами;

3) впровадження систем контролю та аудиту інформаційних технологій, які дозволяють забезпечити надійність облікових систем і запобігти можливим порушенням або маніпуляціям із даними;

4) забезпечення прозорості алгоритмів автоматизованих облікових систем, що сприятиме підвищенню довіри до результатів обробки облікової інформації;

5) формування культури відповідального використання цифрових технологій, яка передбачає дотримання принципів інформаційної безпеки, захисту конфіденційних даних та етичного використання цифрових ресурсів.

Водночас важливе значення у формуванні сучасних етичних стандартів бухгалтерської професії має система професійної освіти. Освітні програми у

сфері обліку та оподаткування повинні забезпечувати формування ґрунтовних професійних знань і практичних навичок, а також високого рівня етичної культури майбутніх фахівців. Особливої уваги потребує інтеграція в освітній процес дисциплін, спрямованих на розвиток цифрових компетентностей, формування професійної відповідальності та утвердження принципів академічної доброчесності.

Таким чином, подальший розвиток бухгалтерської професії в умовах цифровізації економіки потребує гармонійного поєднання сучасних технологічних можливостей із високими стандартами професійної етики. Така синергія сприятиме підвищенню довіри до облікової інформації, забезпеченню прозорості економічних процесів та ефективному функціонуванню обліково-аналітичних систем у цифровому середовищі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Цифрова трансформація обліково-аналітичних систем суттєво змінює зміст професійної діяльності бухгалтерів та підвищує роль професійної етики у забезпеченні достовірності облікової інформації. Використання автоматизованих облікових систем, хмарних технологій, електронного документообігу та інструментів штучного інтелекту підвищує ефективність облікових процесів, однак водночас створює нові етичні виклики, пов'язані із захистом інформації, контролем результатів автоматизованої обробки даних та відповідальним використанням цифрових технологій.

У таких умовах особливого значення набуває поєднання фундаментальних принципів професійної етики з розвитком цифрових компетентностей бухгалтерів, що сприятиме підвищенню прозорості обліково-аналітичних систем і довіри до фінансової інформації.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на розроблення підходів до управління етичними ризиками цифровізації бухгалтерського обліку, удосконалення етичних стандартів професії та формування цифрово-етичних компетентностей фахівців у сфері обліку, оподаткування й аудиту.

Література

1. Фатенок-Ткачук А. О., Сафарова А. Т., Кулинич М. Б., Куцин А. М. Трансформація компетентнісного профілю з обліку і оподаткування в умовах цифровізації бізнес-середовища. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18923755> (дата звернення: 10.03.2026).
2. Фоміна О. В., Ромашко О. М., Семенова С. М. Професійна етика бухгалтерів: її особливості та проблемні аспекти дотримання етичних принципів. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-42> (дата звернення: 06.03.2026).
3. Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. Вплив етичних принципів на організацію бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації підприємства. *Інклюзивна економіка*. 2025. № 3(09). С. 42-48. https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.9-5.1 (дата звернення: 09.03.2026).
4. Кузьменко О. П., Багрій К. Л., Мельянкova Л. В. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті глобальних цифрових трансформацій. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.60> (дата звернення: 07.03.2026).
5. Плікус І. Й., Жукова Т. А., Осадча О. О. Модель професії бухгалтера в епоху цифрових трансформацій: ключові напрями компетентностей бухгалтера. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 1(12). С. 200-205.
6. Busulwa, R. and Evans, N. (2021), *Digital Transformation in Accounting*, Routledge, London.
7. Yigitbasioglu, O., Green, P. and Cheung, M.-Y. D. (2023), Digital transformation and accountants as advisors, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 36(1), 209–237.
8. Islam M. A. (2017), Future of Accounting Profession: Three Major Changes and Implications for Teaching and Research. International Federation of Accountants (IFAC), [Online], available at: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/future-accounting-profession-three-major-changes-and-implications-teaching-and-research> (Accessed 10 March 2026).
9. International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). International Code of Ethics for Professional Accountants (including International

Independence Standards). New York : International Federation of Accountants, 2024. – 268 p. URL: <https://www.ethicsboard.org> (Accessed 10 March 2026).

10. Лисенко А. М. Цифровізація обліково-аналітичних процесів як основа раціонального управління підприємством. *Цифрова еволюція сучасного бізнесу : виклики, тенденції та перспективи в умовах цифрової економіки України* : кол. моногр. / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп. Рига : Baltija Publishing, 2025. Розд. 3.3. С. 291–340.

11. Гаркуша С. А. Організація захисту бухгалтерської інформації в автоматизованих системах обліку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-26> (дата звернення: 12.03.2026).

12. Годнюк І., Забчук В. Цифровізація облікових процесів у малих підприємствах: сучасні ІТ-рішення та їх ефективність. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34, № 4. С. 239-249. <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.239> (дата звернення: 12.03.2026).

References

1. Fatenok-Tkachuk, A.O., Safarova, A.T., Kulynych, M.B. and Kutsyn, A.M. (2026), “The Evolution of the Competency Profile in Accounting and Taxation in the Context of the Digitalization of the Business Environment“, *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, [Online], vol. 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18923755>.

2. Fomina, O.V., Romashko, O.M. and Semenova, S.M. (2022), “Professional Ethics for Accountants: Its Characteristics and Challenges in Adhering to Ethical Principles”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-42>.

3. Haiduchok, T.S. and Tsehelnik N.I. (2025), “The impact of ethical principles on the organization of accounting in the context of digital transformation of enterprises”, *Inklyuzivna ekonomika*, [Online], vol. 3(09), pp. 42-48. https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.9-5.1.

4. Kuzmenko, O.P., Bahrii, K.L. and Meliankova L.V. (2024), “The Evolution of Accounting in the Context of Global Digital Transformations”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.60>.

5. Plikus, I.Y., Zhukova, T.A. and Osadcha, O.O. (2019), “The Role of the Accountant in the Age of Digital Transformation: Key Areas of Competence for Accountants”, *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, vol. 1(12), pp. 200-205.

6. Busulwa, R. and Evans, N. (2021), *Digital Transformation in Accounting*, Routledge, London, UK.

7. Yigitbasioglu, O., Green, P. and Cheung, M.-Y. D. (2023), Digital transformation and accountants as advisors, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol. 36(1), pp. 209–237.

8. Islam M. A. (2017), “Future of Accounting Profession: Three Major Changes and Implications for Teaching and Research”, International Federation of Accountants (IFAC), [Online], available at: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/future-accounting-profession-three-major-changes-and-implications-teaching-and-research> (Accessed 10 March 2026).

9. International Ethics Standards Board for Accountants. (2024). “International code of ethics for professional accountants (including international independence standards)”, International Federation of Accountants, New York, Available at: <https://www.ethicsboard.org> (Accessed July 20, 2025).

10. Lysenko, A. M. (2025) “The Digitalization of Accounting and Analytical Processes as the Foundation for Effective Business Management”, *Tsyfrova evoliutsiia suchasnoho biznesu : vyklyky, tendentsii ta perspektyvy v umovakh tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy [The Digital Evolution of Modern Business: Challenges, Trends, and Prospects in Ukraine’s Digital Economy]*, Ryha, Latvia, pp. 291–340.

11. Harkusha, S.A. (2024), “Organizing the Protection of Accounting Information in Automated Accounting Systems”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-26> (.).

12. Hodniuk, I. and Zabchuk, V. (2024), “Digitization of Accounting Processes in Small Businesses: Modern IT Solutions and Their Effectiveness”, *Ekonomichnyi analiz*, [Online], vol. 34(4). pp. 239-249. <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.239>.

Отримано редакцією журналу / Received: 13.03.26

Прорецензовано / Revised: 17.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26